

NÁZEV MATERIÁLU	Stanovisko SP ČR k návrhu věcného záměru zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání
Č. J.	63/2016
DATUM ZPRACOVÁNÍ	14.6.2016
KONTAKTNÍ OSOBA	JUDr. Jitka Hejduková
TELEFON	225 279 301
E-MAIL	jhejdukova@sPCR.cz

OBECNÉ PŘIPOMÍNKY

Svaz průmyslu a dopravy ČR (dále jen „SP ČR“) opakovaně vyjadřuje své nesouhlasné stanovisko s realizací změn obsažených v předloženém návrhu věcného záměru zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (dále též „návrh věcného záměru zákona“), z důvodů, které byly obsaženy ve stanoviscích SP ČR a uváděny při předchozích jednáních o této otázce, naposledy ve stanovisku SP ČR ze dne 24. února 2016 k materiálu RIA zpracovanému MPSV.

Předložený návrh věcného záměru zákona potvrzuje opodstatněnost tohoto odmítavého postoje SP ČR k převedení zajišťování této agendy ze současných dvou pojišťoven (Česká pojišťovna, a.s. a Kooperativa Pojišťovna, a.s. Vienna Insurance Group.) na ČSSZ. Předložené navrhované věcné řešení tohoto převodu je v mnoha směrech nedomyšlené a jasně prokazuje nevhodnost vládou zvoleného řešení. SP ČR proto požaduje i nadále zachování správy pojištění prováděné soukromým sektorem, jak ze systémového hlediska, tak z důvodů ekonomických i právních.

SP ČR v zájmu splnění povinností zaměstnavatelů v této oblasti požaduje předložení řešení, které zaměstnavatele spolehlivě ochrání jejich pojištěním před přímými náklady spojenými s náhradami poskytovanými zaměstnancům při pracovních úrazech a nemocech z povolání, bude finančně přiměřené, nebude zvyšovat administrativní náročnost a poskytne spolehlivě zaměstnancům zákonem upravená plnění.

Předložený návrh věcného záměru zákona těmto požadavkům nevyhovuje. Ochranu zaměstnavatelů i zaměstnanců zhoršuje, vytváří nová rizika a vyvolává nové problémy, zvyšuje administrativní i finanční náročnost na straně zaměstnavatelů spojenou s plněním povinností, s jejichž uložením návrh počítá, a nezabezpečuje zaměstnavatelům spolehlivou pojistnou ochranu, jakou jim zabezpečuje současný systém.

SP ČR uplatňuje k předloženému návrhu věcného záměru zákona o pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání tyto zásadní připomínky:

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY

1. Navrhované převedení této agendy ze současných dvou pojišťoven, které ji spolehlivě po dlouhou dobu zabezpečují, na ČSSZ, není nezbytné z důvodu údajného rozporu s pravidly veřejné podpory. Úřad na ochranu hospodářské soutěže vyjádřil k této otázce jasné stanovisko, které je zmíněno i v předkládací zprávě, že pokud nedojde k věcné změně systému, není stávající systém v rozporu se závazky ČR vůči EU. Odpadá tak v zásadě jediný důvod, na kterém je příprava navrhované právní úpravy založena, a navrhovaná změna naopak přináší riziko možného nesouladu českého práva se závazky České republiky vyplývajícími z jejího členství v EU.
2. Navrhovaná úprava oproti současnému stavu nezajišťuje, že pojištění bude krýt zaměstnavateli v plné výši jeho náklady související s pojistným plněním. Naopak v mnohem větší míře než dosud vystavuje zaměstnavatele riziku, že přes zaplacené pojistné budou muset uhradit vzniklou škodu bez jakékoliv refundace ze strany ČSSZ. Takový přístup je pro SP ČR zcela nepřijatelný. Ačkoliv se v předloženém materiálu uvádí, že **účelem navrhované změny bude změna organizace systému, nikoli věcná změna v okruhu zabezpečovaných zaměstnanců či poskytovaných plnění, předloženým návrhem věcného záměru zákona má být realizována zásadní věcná změna - náhradu škody při pracovním úrazu bude primárně poskytovat zaměstnanci zaměstnavatel**. SP ČR v této souvislosti upozorňuje, že v současném systému naprostá většina zaměstnavatelů (v případě prvotních odškodnění cca 70 %, v případě rent cca 90 %) není schopna vlastními silami a z vlastních prostředků hradit náhradu škody nebo nemajetkové újmy a **důsledkem této změny bude zásadní zhoršení právních jistot a ochrany zaměstnavatelů i zaměstnanců**.
3. **Pokud jde o zhoršení postavení a ochrany zaměstnavatelů v navrhovaném systému, SP ČR zdůrazňuje, že je to především z důvodu, že podle předloženého návrhu věcného záměru zákona by zaměstnavatelé měli odškodňovat své zaměstnance, resp. oprávněné osoby, sami, a k přímému odškodnění oprávněných osob ČSSZ by docházelo spíše výjimečně**. Pokud by o přímé odškodnění požádal zaměstnavatel, bude záležet pouze na ochotě ČSSZ uzavřít se zaměstnavatelem příslušnou (soukromoprávní!) dohodu; ČSSZ bude moci takovou dohodu odmítnout, aniž by **pro to byly blíže specifikovány důvody**. **Takový postup je zcela neakceptovatelný a svědčí o snaze předkladatele maximálně omezit přímou úhradu odškodnění ČSSZ, která na tento systém pojištění není nijak uzpůsobena**. Zaměstnavatelé by tak při stejné výši odváděného pojistného jako v současnosti byli nuceni pro riziko pracovního úrazu nebo nemoci z povolání držet určitou finanční rezervu (nebo se snad mají pro takový případ komerčně pojistit, naprosto v rozporu s účelem a principem pojištění, které má být předmětem zamýšlené zákonné úpravy?!). Pokud totiž ČSSZ posoudí, že zaměstnavatel ve své neznalosti vyplatil náhradu škody, která poškozenému nenáležela, a odmítne vyplatit refundaci, pak se zaměstnavatel s ohledem na § 331 zákoníku práce dostává do ztížené pozice při vymáhání vrácení neoprávněně vyplaceného odškodnění vůči zaměstnanci. Uvedené ustanovení totiž chrání dobrou víru zaměstnance (vrácení lze požadovat pouze pokud zaměstnanec věděl nebo musel z okolností předpokládat, že jde o nesprávně určené částky) a ta většinou bude dána – vznik škody i příčinnou souvislost s úrazem/nemocí z povolání potvrzují ošetřující lékaři. Návazné vymáhání náhrady škody po lékaři v režimu subjektivní odpovědnosti podle občanského zákoníku je velmi složité. **Pro řadu**

zaměstnavatelů může být navrhovaný systém odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání likvidační. Navrhovaná změna tak do značné míry představuje návrat do doby před vznikem současného zákonného pojištění (principy fungování ekonomiky i částky náhrad však byly zcela jiné). SP ČR připomíná, že podle současné úpravy (§ 2 odst. 1 vyhlášky č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů) má zaměstnavatel právo, aby za něj příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce. Pojištění tak přenáší pojistné riziko ze zaměstnavatele na nositele pojištění, což navrhovaný systém zcela popírá. Poškozený nemá, nestanoví-li zákon jinak, přímý nárok vůči nositeli pojištění, a v případě sporu o výši plnění tak musí svůj nárok uplatnit vůči zaměstnavateli. Pouze v případě, že mu vznikl přímý nárok, může tento uplatnit přímo proti nositeli pojištění.

4. Právo zaměstnance na náhradu škody a nemajetkové újmy způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání je soukromým právem zaměstnance, jehož uspokojení se zaměstnanec vůči zaměstnavateli z povahy věci může domáhat pouze soukromoprávní žalobou v civilním řízení před obecnými soudy, nikoliv ve správním řízení. **Vedení odvolání proti neposkytnutí refundace náhrady škody ve správním řízení, v němž je posledním nástrojem zaměstnavatele soudní spor s ČSSZ vedený v režimu správního soudnictví, považuje SP ČR za procesně nemožné, neboť náhrada škody či nemateriální újmy je soukromoprávním institutem a nikoli sociální dávkou.**
5. SP ČR proto požaduje, aby věcný záměr a k němu připojená RIA náležitým způsobem analyzovaly závažný rozpor mezi soukromoprávním charakterem odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání a správním rozhodováním ČSSZ jako významné riziko navrhované úpravy, které povede k podstatnému zhoršení právních jistot zaměstnavatelů (i zaměstnanců) a velmi zkomplikuje a prodlouží provádění odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání. Posláním ČSSZ, která je organizační složkou státu, jako orgánu státní správy, je výkon působnosti České republiky v oblasti důchodového pojištění a nemocenského pojištění a lékařské posudkové služby, v jehož rámci se ČSSZ pohybuje výlučně v oblasti správního rozhodování. To je pro posuzování soukromoprávních nároků zcela nevhodné. V této souvislosti SP ČR požaduje, aby byla předběžně požádána o vyjádření Legislativní rada vlády, vzhledem k tomu, že případná změna je zcela zásadní povahy a dotýká se řady právních odvětví i Ústavního pořádku ČR a vyžádá si novelizaci mnoha právních předpisů.
6. **Zaměstnavatelům nezbude, pokud se budou chtít v případě přijetí navrhované úpravy vyhnout problémům s refundací vyplacené náhrady škody, než se obrátit v každém případě pracovního úrazu nejprve na ČSSZ a požádat o poradenství** tak, aby se nedopustili chybného posouzení případu a zajistili si, že se budou moci domáhat případně náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem vůči ČSSZ. **To povede jednoznačně oproti současnosti k průtahům při odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání** a navrhovaná úprava tak přinese zaměstnancům zhoršení v porovnání se současným stavem.
7. **Úprava prevence** je velmi bezbřehá, často duplicitní k povinnostem uloženým již dnes zaměstnavatelům zákoníkem práce, popř. dalšími zákony. Zahrnuje aktivity, které jsou součástí jiných dnes existujících systémů, a zakládá v některých případech riziko nedovolené podpory ze strany státu

podnikatelským subjektům. **SP ČR v této souvislosti vyzývá MPSV k zapracování jím předloženého návrhu na úpravu prevence podporovaného všemi sociálními partnery v připravované koncepční novele zákoníku práce, který umožní vypustit tuto část z předloženého návrhu zákona, do kterého věcně nepatří.**

8. **Úpravu rehabilitace je zapotřebí důsledně zaměřit pouze na pracovní (úrazovou) rehabilitaci a oprostit navrhovanou úpravu od úvah směřujících k financování činností v rámci jiných souvisejících opatření, zejména těch, které by měly být součástí veřejné zdravotní péče. I tato úprava by měla být obsažena v jiném předpise, např. v zákoníku práce (jde o právo související s odškodňováním pracovních úrazů či nemocí z povolání).**
9. Pokud jde o vyhodnocení nákladů navrhovaného řešení, **z předloženého návrhu zákona vyplývá, v rozporu s dosavadními tvrzeními MPSV o tom, že „komerční“ systém je podstatně nákladnější, že navrhované řešení nebude levnější než současné provádění odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, nýbrž naopak si vyžádá zvýšení výdajů státního rozpočtu: „Navrhované řešení přinese ve srovnání se současným stavem zvýšené náklady státního rozpočtu na administrativní zajištění, a to v rozsahu cca 0,6 mld. Kč v úvodních 4 letech a následně cca 30 – 40 mil. Kč ročně jako rozdíl mezi očekávanou marží pojišťoven a odhadovanými administrativními náklady ČSSZ.“**
10. Navrhovaná **přechodná ustanovení věcného záměru zákona jsou nejasná, neurčitá a v praxi obtížně aplikovatelná.** Zcela neakceptovatelná je např. povinnost předávat ČSSZ kopie spisů, což by představovalo okopírovat nepřeberné množství spisového materiálu, s čímž jsou spojeny vysoké náklady pojišťoven (ale i ČSSZ), se kterými materiál nepočítá. U jednoduchých případů papírové spisy neexistují vůbec, neboť pojistné události jsou vyřizovány z podkladů v elektronické podobě. Stejně tak není řešena otázka nákladů spojených s archivací originálů. Přechodná ustanovení by namísto toho měla řešit zásadní otázku zajištění kompatibility provozních systémů pojišťoven s provozním systémem ČSSZ tak, aby byla zajištěna možnost elektronického přenosu dat. Ani s těmito náklady předložený materiál nepočítá.
11. **Statistické údaje a dopady do státního rozpočtu jsou v návrhu věcného záměru zákona zpracovány velmi povrchně a bez potřebné vypovídací hodnoty – zejména je nezbytné blíže specifikovat charakter a výši všech nákladů spojených s navrhovanou změnou.** SP ČR je přesvědčen, že úplné vyjádření celkových nákladů navrhované změny prokáže, že nový systém nebude méně nákladný než současná provozní správa prováděná shora uvedenými soukromými pojišťovnami. Připomínáme, že argument úsporou nákladů byl uváděn jako jeden z hlavních důvodů pro realizaci navrhované změny.

SP ČR s ohledem na své výše uvedené zásadní připomínky žádá MPSV a vládu o stažení předloženého návrhu věcného záměru zákona. Popírá totiž výhody navrhovaného řešení, které byly podkladem pro rozhodnutí vlády o změně provozní správy pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocích z povolání, a naopak odůvodňuje zachování současného způsobu odškodňování. **Současně požaduje, aby vláda na základě zhodnocení námi zaslanych připomínek toto své rozhodnutí, pro které neexistují relevantní důvody, přehodnotila ve prospěch zachování současného stavu,** který se v praxi dlouhodobě osvědčuje a není nucen čelit problémům, které by přinesla v případě svého schválení navrhovaná právní úprava.